

Đã mất rồi bậc Xuất trần Đại Sĩ

Tôi thật không dám tin ở tai mình khi nghe Hòa Thượng Phương Trưởng chùa Viên Giác báo tin, Ôn Minh Tâm đã viên tịch. Tôi lịm người đi trong im lặng bàng hoàng, xót xa, thương tiếc...

Thật thế ư ? Mau thế ư ? Tôi mới có dịp đảnh lễ Ôn trong Lễ Hội Quán Âm mới đây tại chùa Viên Giác Hannover, Đức Quốc trước khi Ôn qua Phần Lan khai thị Khóa Tu Học Phật Pháp Âu Châu lần thứ 25 vào cuối tháng 7 năm 2013.

Nhìn lại quá trình hơn 30 năm khi tôi đến ty nạn tại Đức, Ôn là vị Tăng Sĩ thứ nhì tôi có nhân duyên đảnh lễ. Người đầu tiên là Hòa Thượng Thích Như Điện, giờ là Phương Trưởng chùa Viên Giác. Khoảng từ năm 1983, Hòa Thượng từ Hannover đến Hamburg thuyết giảng và thành lập Chi Hội Phật Tử VNTN tại địa phương này. Từ đó tôi và Ban Chấp Hành Chi Hội đã hằng

năm tổ chức những chuyến hành hương đảnh lễ các tự viện ở Âu Châu kèm với chương trình du ngoạn thăng tích các quốc gia sở tại. Ngôi chùa cũ Khánh Anh tại Bagneux, Paris vẫn luôn là nơi trú chân đầu tiên của phái đoàn, bởi ngôi chùa đã trở thành quen thuộc thân thiết trong lòng Phật tử Hamburg và vùng phụ cận; do lòng từ ái bao la, bản tính nhu hòa rất dễ gần gũi của Ôn trụ trì; cũng như sự nồng nhiệt, ân cần tiếp đãi của chư Tăng thời đó

Lễ Hiệp Kỵ Lịch Đại Tổ Sư (Ngày Về Nguồn 7) và Lễ tuần Chung Thất của Cố Hòa Thượng Thích Minh Tâm tại chùa Cổ Lâm (Seattle - Hoa Kỳ) ngày 27- 29/09/2013.

Thể hiện chủ trương này, Ôn đã **"cà sa, chuông mõ"** hướng dẫn bà con Phật tử biểu tình trước các Sứ quán cộng sản Việt Nam đòi tự do tôn giáo, nhân quyền, đòi trả tự do cho quý Thầy đang bị nhà nước Việt Nam giam giữ... hay Ôn đã cùng phái đoàn tranh đấu đến trình Thỉnh

Nguyễn Thủ tại Quốc hội Âu Châu ở Strasbourg, hay tại trụ sở Liên Hiệp Quốc ở Genève yêu cầu can thiệp hay làm áp lực với chính quyền CSVN phải tôn trọng dân chủ, nhân quyền và tự do tôn giáo cho Việt Nam. Vài lần được tháp tùng với đoàn biểu tình, tôi mới nhìn thấy được thân giáo của Ôn vẫn luôn tự tại, trầm tĩnh trong mọi tình huống sôi động. Màu vàng của áo cà sa, màu vàng của hàng cờ quốc gia - tượng trưng cho lý tưởng tự do phát phơi bay là màu sắc nổi bật nhất trong giai đoạn tranh đấu này...

Rồi những năm sau này, khi chế độ cộng sản ở các quốc gia Đông Âu sụp đổ, Phật Giáo có cơ duyên nảy nở trên đất mới, nên một vài nơi cần đến Ôn, Ôn lại vượt đường xa bất kể gió, mưa, tuyết giá... đến tận từng nơi để thuyết giảng cho bà con Phật tử, lầm lũi với số người tham dự rất khiêm nhường, nhưng lúc nào Ôn cũng vui vẻ, từ ái, hòa nhập với mọi người, mọi nơi... Ôn cũng khuyến khích, vận động bà con lập một đạo tràng để có chỗ cho nhiều người đến lễ bái.

Rồi cũng do những hoàn cảnh nghiệt ngã, những thế lực vô minh muốn đánh phá, chia rẽ Giáo Hội, cho nên Chư Tôn Đức thuộc Giáo Hội PGVN TN của các châu đã kết thành Giáo Hội liên châu để giữ vững đức tin hoằng dương chánh pháp... Ôn lại được công cử vào những chức vụ lãnh đạo, nên Ôn phải đảm nhận thêm những nhiệm vụ mới, thêm trọng trách mới nặng nề chồng chất trên đôi vai gầy của Ôn.

Ngay như trong chuyến hành hương Sri Lanka tháng 7.2011, Ôn

chỉ đến Colombo vài ngày để lãnh giải thưởng danh dự của chính quyền Tích Lan trao tặng cho Ôn và cho HT Thích Như Điện vì đã dày công truyền bá đạo Phật ở nước ngoài. Sau đó Ôn trở lại Paris để lo tổ chức Khóa Tu Học Phật Pháp Âu Châu vào những ngày cuối tháng 7 năm đó. Tôi được tháp tùng trong phái đoàn này và với tư cách là Chủ Bút tôi cũng chỉ có một ít thời gian diện kiến để giới thiệu với Ôn một số thành viên của Ban Biên Tập Báo Viên Giác tháp tùng.

Ôn như cánh chim bay đi mọi nơi, vừa giải quyết Phật sự, vừa hoằng pháp lợi sanh, vừa lo xây ngôi Già lam Khánh Anh, vừa lo tổ chức Khóa Tu Học Phật Pháp Âu Châu hàng năm v.v...

Ôn như thế đó. Thời gian gắn liền với công việc. Công việc chiếm hết thời gian.

Nên dù lòng không xa, vẫn luôn nhớ nghĩ đến Ôn, nhưng thân lại ở quá xa, 900 cây số từ Hamburg đến Paris, nên tôi không có đủ nhân duyên để thường được nghe những thời pháp nhũ. Thêm nữa, thời gian Ôn tổ chức những Khóa Tu Học PPAC thường nhầm vào thời điểm tôi bận rộn chuẩn bị phát hành số báo Viên Giác định kỳ, nên dù muốn cũng không đủ thuận duyên theo học. Năm trước, tôi có trình xin Hòa Thượng Phương Trưởng chùa Viên Giác, cũng là vị sáng lập Chủ Nhiệm, thông báo với độc giả bốn phương, số báo Viên Giác 196 tháng 8.2013 sẽ phát hành trễ hơn để tôi có cơ hội theo học Khóa Tu Học PPAC lần thứ 25 vào cuối tháng 7 đầu tháng 8 năm nay. Hòa Thượng đã hứa khả, nhưng cuối cùng tôi cũng không thu xếp công việc thuận theo ý mong cầu. Không ngờ khóa 25 này là khóa cuối cùng trong đời Ôn.

Ôn ơi, sao Ôn ra đi vội vàng thế ? Ôn ơi, sao con không có đủ nhân duyên với Ôn ? Nói này, con thành kính đê đầu đánh lỗ Giác Linh Ôn, muộn màng, ân hận, hối tiếc khôn nguôi...

Ôn ra đi, ai ai cũng bàng hoàng không tưởng. Mới đây, Ôn còn đùa với Hòa Thượng Thái Siêu trong lúc ngồi đợi chuyến bay đi đến Turku. Ôn giới thiệu Hòa Thượng Thái Siêu "**là Quốc sư của nước Mỹ, là quân sư của Tổng Thống Obama được cử qua Helsinki để quan sát tình hình...**". Ôn vẫn thư thả thoải mái nói cười một cách bình thường. Chúng con có thấy triệu chứng bệnh hoạn gì đâu ! Thế mà... Ôn lại ra đi !

Thêm nữa, trong cuộc phỏng vấn của cô Bích Xuân trước khóa học, Ôn vẫn như chòm mây trắng thong dong, cho biết về số người tham dự: "Như thường lệ thì số học viên từ 1.000 trở lại. Cao nhất là ở nước Áo vào khóa 23 là trên 1.000. Năm nay ở Phần Lan tuy khá xa nhưng đến giờ bà con đến đã hơn 700. Đó là con số ban đầu rất đáng khích lệ...". Sau đó, phải không thưa Ôn, bà con còn đến nhiều hơn, nên số học viên của khóa tu lên đến con số khoảng hơn 800, đó là chưa kể hơn 100 Chư Tôn Đức từ các châu lục đến tham dự.

Ôn vui vẻ trình bày thêm :..
"Mục đích chính là vấn đề tu học. Khi số Phật tử đã có tinh thần tu học rồi thì mục đích tiếp theo là kết hợp các nơi để phụng sự Phật Pháp... biết gìn giữ vốn liếng văn hóa Phật Giáo và văn hóa Việt Nam. Đó là mục đích gần và xa của Giáo Hội PGVNTN Âu Châu tổ chức 25 năm qua".

Ôn còn cho biết :.. **"Có rất nhiều trường hợp bỏ học vì có chuyện gia đình, nhưng cũng có trường hợp ngược lại. Có những người tò mò đưa người quen đi học rồi từ đó tham dự luôn một cách chính thức. Có những người nhờ những khóa tu này mà sau này họ lại xuất gia..."**

Ngoài ra Ôn còn kể vài chuyện kỵ lạ khó giải thích : **"Ở xứ Âu Mỹ này nhà thờ của đạo Thiên Chúa và Tin Lành rất nhiều. Trong 25 khóa có út nhất là 4 hay 5 khóa mướn trường học hay nhà dòng của Thiên Chúa. Ngay trong những nhà dòng này họ chấp nhận cho mình tổ chức sinh hoạt Phật Giáo như ở Hòa Lan, Ý, Đức, Pháp. Đó là một điều đặc biệt khó có thể xảy ra ở Việt Nam. Trong thời gian đó có những chuyện rất là lạ mà bên đạo Thiên Chúa không biết và út khi đặt vấn đề. Có một tu viện ban đêm có những chuyện lạ lùng lắm mà chúng ta có thể gọi là Ma. Có nhiều vị thấy dưới hình thức này hay hình thức khác, mà quý Thầy di ra đi vào gấp. Nhiều người cũng sợ, riết rồi cũng quen đi. Rồi cuối cùng muốn giải quyết những chuyện đó thì thỉnh mày Thầy đến cúng thí thực có hồn. Quý Thầy cũng cúng đến 2, 3 lần mới yên..."**. Về hình tượng Ma như thế nào thì Ôn không thấy...

"nhưng mà quý Thầy kể lại, khi mày Thầy nằm thi thấy có người đi qua đi lại, tưởng là có khách, khi đi ra thì chẳng thấy ai hết. Do đó tôi cử một người đến canh gác tầng lầu đó. Anh này nhìn qua phía bên kia thấy có bóng dáng người, tưởng là người gian trèo lên, anh đến nơi thì không thấy ai. Anh lại thấy có nhiều bóng người qua lại, nhìn lại không thấy ai. Anh dám ra sợ không dám trực một mình nữa ! Anh báo cáo chuyện đó cho tôi, tôi nói riêng với anh, chuyện đó là chuyện bình thường thôi. Minh cứ theo Phật, dù

trong nhà thờ Thiên Chúa, mình cứ tụng kinh Phật, tung chú Đại Bi hay chú Vãng Sanh để hồi hướng cho họ. Chính những điều đó chúng tôi mới thấy những bài Chú, những bài kinh Phật giúp giải thoát những linh hồn còn phảng phát đâu đó..."

Ôn như thế đó, lúc nào cũng an nhiên tự tại, bình thản giải quyết mọi việc, nặng thành nhẹ, khó thành dễ, kỳ quái thành bình thường...

Ôn ra đi, để lại bao nhiêu thương tiếc ngậm ngùi cho Phật tử khắp nơi trên thế giới. Ôn ra đi, chúng con mất đi một vị Thầy khả kính thường đến với mọi người bằng nụ cười bao dung, một trái tim từ bi độ lượng. Chúng con mất đi một vị ân sư nhu hòa, khiêm cung, dễ gần gũi. Ôn như đám mây thong dong trên bầu trời cao rộng, nhẹ nhàng cuốn đi những khổ đau phiền muộn, hàn gắn những rạn nứt mọi nơi, mang lại an bình cho mọi người...

Ôn ra đi, Giáo Hội PGVNTN mất đi một vị cao Tăng tài ba đức độ, có khả năng lèo lái con thuyền Giáo Hội vượt qua những trận cuồng phong của những thế lực vô minh. Ôn là vị tướng quân luôn tiên phong kê vai gánh vác bao chông gai, bao chướng nạn. Không than van, không nản chí ! Ôn là một bậc long tượng thản nhiên hứng chịu những thị phi nhân ngã, đón đỡ những lần tên mũi đạn thảm thù. Không oán hận, không trách cứ ! Thế rồi những cơn bão cũng qua đi một cách thăm lặng. Không truy cứu, không lưu lại dấu tích. Chòm mây trắng của Ôn lại trôi đi thong dong. **"Rời mọi việc cũng sẽ trở lại bình thường thôi !"**, Ôn trả lời khi con thám hỏi về tình hình phân hóa của Giáo Hội trong một lần con đón Ôn về chùa Bảo Quang Hamburg. Ôn là thế đó, vẫn cái quan niệm giải quyết sự việc một cách đơn giản, bình thường, dễ dàng, nhẹ nhõm; vẫn tâm lượng quảng đại, vẫn chí khí cao cả ! Ôn ơi ! Ôn ra đi, Giáo Hội mất đi một Tăng tài có phẩm hạnh cao quý, trọn đời dốc lòng vì Đạo, hy sinh cho Đời. Nói nào cần đến bàn tay của Ôn thì Ôn tìm đến không hề quản ngại. Ôn đúng là một vị Tăng vô ngã, vị tha.

Ôn ra đi, quê hương mất đi một người con ưu tú luôn kiên trì đấu tranh tự do tôn giáo, dân chủ, nhân quyền cho Việt Nam. Khi đất nước quê hương dân bị cắt dâng cho ngoại bang, khi nhân dân luôn bị kềm kẹp bóc lột vì tầng lớp lãnh đạo tham ô, Ôn đã hóa thân như một vị Địa Tạng mang hạnh nguyện vào Đời cứu độ chúng sanh...

Thương tiếc lăm thay ! Ôn ơi ! Ôn ra đi nhẹ nhàng thanh thản; duy chỉ còn một tâm nguyên riêng tư chưa tròn. Ngôi già lam Khánh Anh còn dang dở trong khi Ôn chỉ lo vận động xây dựng đạo tràng, chùa, viện cho những địa phương khác.

Ôn mang thân bệnh quá nặng mà sao Ôn nỡ giấu mọi người, hỡ Ôn ! Ôn như thế đó, chẳng muốn cho ai lo lắng bận tâm vì mình. Khi còn ở bệnh viện Phần Lan điều trị, Ôn đã cố sức trở lại khóa tu vào ngày cuối để từ giã Chư Tôn Đức và học viên ! Điều này dẽ mấy ai làm được ! ...

Đành rằng "*có đến có đi, có sanh có diệt là lẽ duyên sanh huyền hóa sắc không*", nhưng trong lẽ vô thường đó, khó có ai không xót xa xúc động khi nghe tin Ôn đã thâu thần an nhiên thị tịch !

Trong lễ Trà Tỳ ngày 21.8.2013 tại Paris với hàng trăm Chư Tôn của các châu lục và hơn 2000 Phật tử về đây tham dự, Giáo Sư Lai Thế Hùng đã phỏng vấn một số Hòa Thượng lãnh đạo tối cao của Tăng Đoàn Phật Giáo Việt Nam Thống Nhất Hải Ngoại, như quý Sư Ông Thích Nguyên Trí, viện chủ chùa Bát Nhã ở Cali, Hoa Kỳ; Sư Ông Thích Tín Nghĩa, viện chủ chùa Từ Đàm ở Texas, Hoa Kỳ; Sư Ông Thích Bảo Lạc, Phương Trưởng chùa Pháp Bảo ở Sydney, Úc Châu; Sư Ông Thích Như Điển, Phương Trưởng chùa Viên Giác tại Hannover, Đức Quốc; v.v...đã bày tỏ bao nỗi tiếc thương về sự ra đi của Ôn, và tất cả đều nguyện rằng sẽ cố gắng hoàn thành ngôi bảo tự Khánh Anh; đồng thời sẽ tiếp nối con đường hoằng hóa độ sanh, phát huy nền văn hóa Việt Nam và văn hóa Phật Giáo cũng như duy trì cuộc đấu tranh tự do tôn giáo, dân chủ, nhân quyền cho Việt Nam...

Tại Phần Lan, Ôn đã khẳng định "*sẽ có mặt trong Khóa Tu Học Phật Pháp Âu Châu lần thứ 26 tổ chức tại Thụy Sĩ trong năm tới*". Như vậy chắc chắn Ôn sẽ chứng quả Vô Sanh và thị hiện trong các khóa tu kế tiếp cũng như trong cõi Ta Bà để cứu độ chúng sanh...

Ôn ơi, trong quá trình gắn bó với thiền môn, con không có cơ duyên gần gũi để học hỏi những công hạnh của Ôn, nhưng hình ảnh từ ái, những lời dặn dò sách tấn, những bài thuyết giảng của Ôn vẫn luôn tồn tại trong tâm thức của con... nên hôm nay con chỉ ghi vài dòng cảm niệm để tưởng nhớ đến Ôn. Kính lạy Giác Linh Ôn thùy từ chứng giám./.

Phù Văn (pd : Nguyên Trí)

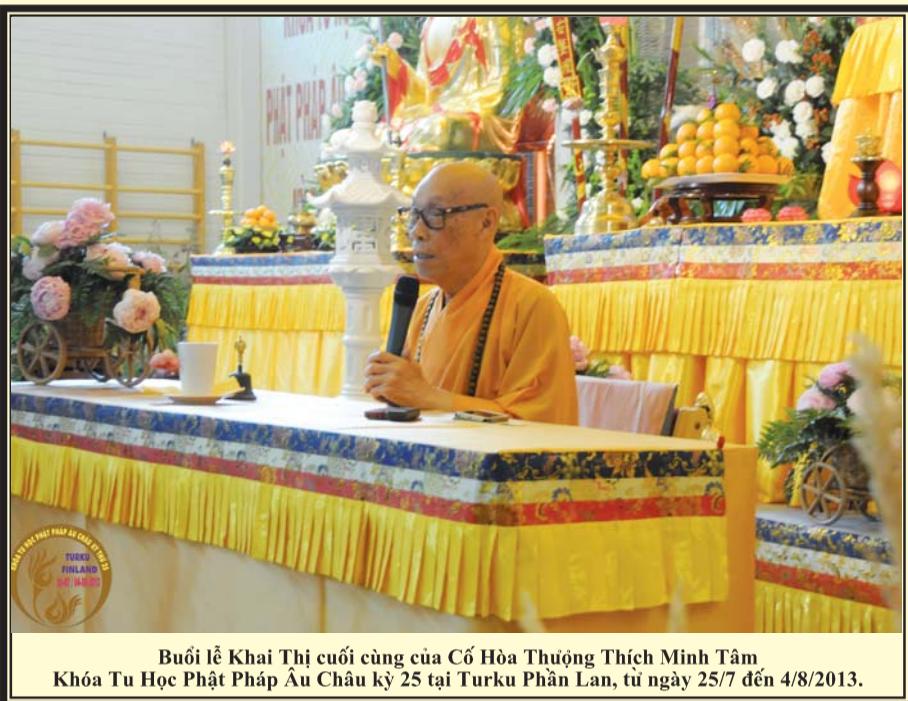
Kỷ niệm chuyến đi Phần Lan với Thầy Minh Tâm

Khoa Tu Học Phật Pháp Âu Châu, mỗi năm thay đổi mỗi quốc gia. Người đề xướng ra **Khóa Tu Học Phật Pháp Âu châu, bắt đầu từ năm 1984** là **Hòa thượng Thích Minh Tâm đương kim viện Chủ chùa Khánh Anh (Pháp quốc)** cũng là **Chủ tịch Điều hành Giáo Hội Phật Giáo Việt Nam Thống Nhất Âu Châu/Liên Châu Hoa Kỳ, Canada, Úc châu** hơn bốn mươi năm nay. Những khóa tu học Âu Châu số học viên cao nhất trên một ngàn tại Áo quốc, thứ nhì ở Ý, hơn chín trăm, và Phần Lan năm nay, xấp xỉ gần 900 vị tham gia đến từ 18 quốc gia. Giáo Hội Phật Giáo ở Mỹ cũng theo trào lưu này, nhưng chỉ mới tổ chức được 3 khóa.

Người Việt tại Pháp và Âu Châu, ngoài Phật tử, đạo hữu, không nhiều thì ít cũng biết và có cảm mến Hòa thượng Thích Minh Tâm (*trong đó có tôi*) biết Thầy, không phải nghe thanh danh chức vụ, mà biết Thầy là bậc chân tu nhân đức, người gầy nhô, bình dị hiền hòa, nói như cười, chưa ai thấy Thầy nhăn mặt bao giờ. Nhìn bề ngoài gầy yếu đó nhưng có một sức mạnh tinh thần tiềm ẩn bên trong. Ngoài một cây đại thụ của bậc chân tu, Thầy là chính trị gia, nhà ngoại giao, nhà chiến lược tài giỏi và đức độ ven toàn mà các Hòa thượng trong Giáo Hội Phật Giáo Việt Nam Thống Nhất Hải Ngoại đều ngợi khen tôn kính.

Tôi ít có dịp đến chùa, thỉnh thoảng đến trong đêm giao thừa để thưởng thức không khí của ngày đầu năm, và nghe tiếng chuông ngân đêm khuya để lắng đọng tâm tư, và cũng cố ý gặp Thầy. Gặp Thầy để làm gì ? cho đến bây giờ tôi cũng không biết, có lẽ, để nhìn được sự bình an đức hạnh của Thầy mà nghe lòng nhẹ nhàng sân si tham hận trong mình ? Những lần đến chùa chẳng bao giờ tôi được hầu chuyện với Thầy, có chăng, chỉ chấp tay chào hoặc là những cuộc phỏng vấn mà thôi. Nhân đức đã gieo vào lòng những ai đã từng gặp Thầy mà họ không hay biết, chỉ biết âm thầm theo sau Thầy làm một việc gì đó để hiến dâng. Tôi được biết có những anh chị thời son trẻ, đến chùa Thầy bắt đầu manh nha mái ngói 1974, bây giờ đã là ông bà nội, ngoại mà vẫn luôn luôn để ý chăm sóc Thầy như một cha già, cho thấy rằng Phật tử, đạo hữu yêu mến kính trọng ngài biết dường nào !

Tôi được hai cái may mà Phật giáo thường nói là "*có duyên*", thứ nhất, bài bút ký về ngài Đức Đạt Lai Lạt Ma thăm chùa Khánh Anh ở Evry, lúc đó chùa mới xây cất còn đơn sơ, được Đức Đạt Lai Lạt Ma ghé thăm thì phải biết nội lực công đức rất lớn của Thầy như thế nào. Bài Bút ký được đăng trong số báo đặc biệt Khánh Anh. Duyên nhì,

Thầy biết tôi qua những phóng sự video Phật Đản, trong đó bà vợ cựu hoàng Bảo Đại đến viếng thăm Tháp Địa Tạng (noi để hương linh của người quá vãng) tại chùa Khánh Anh, hay Bữa Cơm Xã Hội do chùa tổ chức.

Nghe tôi có ý đi Phần Lan, một anh Phật tử tên Nguyễn Khắc Trung thưa lại với Thầy, khi tôi đến chùa Thầy nói vào văn phòng ghi tên để đi "**"làm việc"**". Tôi nghĩ, như vậy là mình đã có cái thẻ "**"Presse"** báo chí do Thầy cấp trong suốt khóa học tại Phần Lan, cũng như được quyền ưu tiên đi đứng, tối lui, phía trước, sau các nhân vật quan trọng như trong buổi họp tại Quốc Hội ở Paris hồi đầu năm 2013, lần đầu tiên Quốc Hội Paris mời một vị khách tu là Thầy làm Chủ Tọa Đoàn. Hôm đó bác sĩ Nguyễn Quốc Nam làm thông dịch. Tôi biết đi Phần Lan là sẽ làm việc rất nhiều mà chỉ có ba người biết được là Thầy, anh Nguyễn Khắc Trung và Thầy Quảng Đạo.

Thế nhưng, ngày đầu tiên, sau buổi Khai giảng của khóa học, tôi bị các Đạo hữu, Phật tử chỉ trích về việc quay phim trước mặt chư Tôn Đức Tăng Ni là bất kính, tại sao không dùng máy zoom gần, mà phải đứng phía trước các Thầy. Sau đó tôi được phát cho một áo tràng màu lam để khoát vào mỗi khi làm phận sự. Công việc của tôi bị "**"khụng"** lại, và cảm thấy mất tự nhiên, một khi biết mình không có ưu tiên gì để làm phận sự. Có anh ở chùa Khánh Anh vài lần lớn tiếng khua tay la lớn đuổi tôi tránh ra để anh chụp hình. Những lần như vậy, tôi tắt máy lặng lẽ lui ra...

Tôi tôn trọng lời chỉ trích nên những buổi lễ có đây đủ các Thầy, tôi đứng xa, và hai bên dùng máy zoom lại gần. Sau khi chấm dứt khóa học 25, vài ngày sau Hòa Thượng Minh Tâm mất. Lúc tìm kiếm lại những khúc phim để làm cuốn video cho Thầy, tôi vô cùng buồn tiếc, mắt rưng rưng. Xin lỗi Thầy, những đoạn phim có Thầy chỉ được nửa vời bên phải, và quý Hòa thượng từ các quốc gia khác đến lúc máy zoom cũng lu mờ,... Xin cảm ơn Hòa thượng Thích Như Điển đã giới thiệu tôi ngày đầu tiên trong buổi lễ Khai giảng với câu dí dỏm "**"Có Bitch Xuân là phóng viên báo Việt ở Mỹ, đến đây làm phóng sự, quý vị nào lúc học ngủ gục sẽ được quay vào ống kính đó!"**

Rõ ràng Thầy nói như thế, mà có nhiều người hôm đó nghe làm sao, hay nghe không rõ mà họ cho tôi là người... Mỹ ở Mỹ qua Phần Lan làm phóng sự. Ba ngày sau tôi vào bếp

hở chuyện, mấy chị ngạc nhiên trổ mắt khi biết tôi nói rành tiếng...Việt, chị hỏi tôi vô cùng ngạc nhiên : "**"A Chi nói tiếng Việt được à ? Chi có lai không, chi ở Mỹ qua, chi là người Việt Nam hả ?"**" Không phải một chị nhầm mà có nhiều người cũng nghĩ như chị vậy. Tại tôi kích thước khác hơn người Việt, cao lớn, 1m70, nặng 52 ký, vài nhúm tóc vàng, mũi cao, mắt sâu...

Trong khóa học kỳ 25, gần 900 học viên, riêng tại Pháp có 141 học viên tham gia, chia thành ba nhóm để đi Phần Lan. Nhóm thứ ba, có 37 người đi sau cùng, Sáu giờ sáng tất cả có mặt tại chùa Khánh Anh, xe tư nhân đạo hữu chia nhau chở học viên ra phi trường. Tôi có mặt trong nhóm 37 người, trong đó có Hòa thượng Minh Tâm, Hòa thượng Thái Siêu, và hai Thượng Toa. Trong số 37 người, chưa ai đến Phần Lan bao giờ, Thầy đã đi vài ba lần nên rành rẽ hơn. Lúc ở phi trường Thầy đếm đi đếm lại đủ số mới vào nơi cân hành lý. Khi đến phi trường Helsiski đổi máy bay đi Turki, hành khách phải đi bằng xe bus của phi trường đưa đến, Thầy cứ đưa ngón tay đếm đi đếm lại số học viên không biết bao nhiêu lần. Học viên đếm đủ nhưng chính Thầy đếm mới tin. Tôi đi máy bay một mình không biết bao nhiêu lần, mà lần này cảm giác tôi như đứa bé chẳng biết gì. Lúc ở phi trường quốc tế Charle de Gaulle, tôi muốn thâu hình Thầy làm "**"hướng dẫn viên"** nhưng tại đây cấm không được phép quay phim chụp hình.

Hai chuyến bay từ Paris đến Helsinki, Turku tôi luôn luôn ngồi hàng ghế sau Thầy, thì ra có người đã sắp đặt sẵn, và tôi biết tôi phải làm gì và bắt cứ ở đâu nếu có thể được những lúc kề cận Thầy. Không ngờ cuộc sắp xếp này như là một định mệnh biệt ly được báo trước, bởi căn bệnh âm ỉ từ lâu của Thầy ! Ngài đã thật sự bỏ Phật tử, Tăng Ni ra đi sau khi khóa học 10 ngày vừa chấm dứt tại Phần Lan, một quốc gia đất rộng người thưa, chỉ có năm triệu dân và vài trăm người Việt tại Turku. Những hình ảnh cuối cùng nói chuyện vui cười với Hòa thượng Thái Siêu, ở phi trường Helsinki là hình ảnh vui tươi, hạnh phúc đẹp nhất trong chuyến phóng sự về khóa học Âu Châu kỳ thứ 25, lần đầu tiên và cũng là lần cuối của tôi. Điều kỳ lạ, trong những lúc quay phim, đoạn nào có "**"dính"** Thượng Tọa Thích Quảng Đạo người đã gắn bó sống bên cạnh Thầy Minh Tâm mấy chục năm nay tôi đều Thầy Đạo trầm tư,

mắt xa vắng, hồn tận đâu đâu. Phải chăng điện lực thần giao chia ly Thầy trò đã đến hồi báo hiệu ?

Trong suốt khóa học mười ngày, Ngài chỉ hiện diện 4 lần, buổi lễ **Khai mạc, Bế mạc, Hiệp Ky Tổ Sư 50 năm Bồ Tát Quảng Đức và Chư Thánh Tử Đạo**, và trong một lớp học giáo lý theo thời khóa biểu là phiên Thầy. Hôm ấy, Thầy chỉ trả lời câu hỏi học viên, không giảng bài vì Thầy mệt. Sau buổi lễ chấm dứt khóa tu học, trên nguyên tắc của hãng máy bay Thầy sẽ về cùng nhóm 37 người là ngày 6-8. Trở về thi đấu bóng Thầy, đám học trò bước đi lòng trĩu nặng, lúc đi háo hức bao nhiêu, ngày về ảm đạm như mây che lối, như đêm tối không sao. Thầy vào lại nhà thương lần thứ hai. Nhóm chúng tôi về lại Pháp được một ngày thì hay tin Thầy mất tại nhà thương Turku Phần Lan ngày 8-8-2013, lúc 9 giờ 20 phút.

Vài nét về Khóa học Âu châu kỳ 25 tại Phần Lan

Thầy Hạnh Bảo, trưởng Ban Tổ Chức, khoa học Phật pháp Âu châu kỳ 25 tại Phần Lan, trong một ngôi trường trung học lớn nhất tại tỉnh Turku, tuy là trường trung học nhưng học Đại học và cấp bằng Đại học tại đây. Được sự giới thiệu của 1 học sinh từng học đây từ lúc nhỏ tên Xuân Minh, học giỏi và rất chăm chỉ, các giáo sư đều yêu mến, nên được ông hiệu trưởng đồng ý cho mượn ngôi trường để tổ chức khóa học. Tiền rác, tiền điện Ban tổ chức khóa học tự trả. Thầy Hạnh Bảo cho biết đa số sinh viên học sinh Việt Nam tại Phần Lan, ngoan và học giỏi, không có điều gì tai tiếng xảy ra, nên người Việt được chính quyền mỗi địa phương rất có cảm tình.

Thầy Hạnh Bảo đặt hơn 800 cái giường xếp, mèn, gối, ly, chén, đĩa, đùa từ Việt Nam đưa sang, tôi quên hỏi thầy ly giấy dùng để uống cà phê, học viên uống xong vất mỗi ngày (**5 bữa ăn là mỗi học viên vất 5 ly**) thầy đặt mua mấy chục ngàn cái ? Khóa học gần 900 vị. Chi phí 90 ngàn Euros, số thâu chỉ 60 ngàn euros, số thâm hụt do Giáo Hội AC và các chùa chung nhau bù đắp vào.

Chánh điện là 1 sân chơi thể thao basket-ball (**bóng rổ**) được thầy Thiện Thuận trang trí bằng mái tranh, đơn sơ nhưng không thiếu trang nghiêm, uy nghi. Một Thượng tọa trong khóa học cho biết, được máy bay chính

phủ Phần Lan cho free cước phí 7 kiện hàng, mỗi kiện 23 ký.

Có học viên đi liên tục 5 khóa học, có người đi ba, bốn khóa, có người đi suốt 20 khóa, bây giờ lớn tuổi ngồi xe lăn cũng đi. Chung phòng với tôi gồm 13 người. 13 cái giường xếp, có mèn, gối. Máy chỉ từng đi những chuyến trước nói làn này có giường nằm, máy làn trước nằm giường bằng xi măng (*nằm đất*). Thời khóa biểu ngày nào như ngày nay, sáng 5 giờ có Thầy lắc chuông thức giấc, để 6 giờ thiền đến 7 giờ, sau đó là tụng niệm. Mỗi ngày có ba lần học giáo lý sáng, trưa, tối, chưa kể có ngày tụng niệm đi quanh suối, ai mệt thì nghỉ, nghỉ rồi ra tụng tiếp. Ngày ăn năm lần, ngoài ba buổi ăn chính, có hai buổi ăn phụ lúc 4 giờ chiều và 9 giờ đêm. Hai buổi ăn này ngay tại phòng sinh hoạt, ai đói thì tự động đến lấy thức ăn đã để sẵn trên bàn. Ban tổ chức lo xa, hai buổi ăn thêm đa số thanh niên nam nữ, vì ăn chay nên các em đói bụng sớm, người lớn cũng có nhưng rất ít.

Tôi không phải là Phật tử, cũng không Đạo hữu, không học viên, nhưng tin có luân hồi, không làm điều ác, không nói lời ác, sẽ bị quả báo ngay kiếp này không chờ kiếp sau. Ít đi chùa vì tôi không hiểu kinh Phật, đi chùa để nhìn Phật như đang mỉm cười và nghe chuông mõ, tiếng tụng niệm... Lần đầu tiên dự khóa học để làm phóng sự bằng video, nên đối với tôi việc gì cũng mới mẻ. Trong lúc học viên sau buổi ăn trưa, ngủ nghỉ một giấc, còn tôi đi loanh quanh tìm hiểu cho đẽ tài thêm phong phú. Tôi tò mò trong sự say mê đói khi quên mình, quên cả sự mệt nhọc, để có những đoạn phim mới lạ, luôn luôn thay đổi để người xem không bị nhàm chán.

Xuống nhà bếp, tôi hỏi một anh, là những thức ăn thỉnh thoảng có xe chở tối, nấu ở đâu mà ngon quá vậy? Anh cho biết thức ăn ngon này do một nhà hàng cung đường trong suốt khóa học, ba lần trong tuần. Còn ly uống nước (*loại ly trong*) một doanh nhân tại Turku tặng mấy chục ngàn cái. Tôi cảm ơn anh, và tiếp tục lang thang trong hành lang trường đại học. Đến một góc, thấy nhiều học viên nữ ghi tên để cắt tóc. Từ khi nghe Ban Tổ Chức tuyên bố khóa học thảm thửng 33.000€, học viên vận động nhiều cách để bù đắp vào con số thảm hụt đó. Nhà văn Trần thị Nhật Hưng lập tức "*mở tiệm*" hớt tóc "*dã chiến*" học viên, tùy hỉ "*cúng đường*" 5, 10 đồng. Có nhóm khác khoe đã quyên góp 1.200€. Thầy

Hình lưu niệm Khóa Tu Học Phật Pháp Âu Châu kỳ 25 tại Turku - Phần Lan (25/7 - 4/8/2013).

Minh Tâm nói tóm lại số tiền do học viên gom góp, số thâm hụt này để Giáo Hội lo và sẽ bù đắp vào từ những khóa học trước. Có một chị nói, xin dấu tên "**"Thảm hụt làn này. Vô duyên!"**

Tôi vào phòng học của Oanh Vũ. Các Huynh Trưởng Gia Đình Phật Tử thay phiên nhau giữ và hướng dẫn trò chơi cho các em. Cha mẹ đưa các em tới phòng mỗi ngày lúc 7 giờ sáng, 5 giờ chiều đến đón về, (*tại đây nhận trẻ em từ 4 tuổi trở lên, và phải biết tiểu tiện một mình*). Các Huynh Trưởng giảng dạy tiếng Việt, các em hiểu và nói tiếng Việt rành rọt như các trẻ ở VN. Phục quá ! Xin gởi lời khen ngợi và cúi đầu chào các gia đình Việt Nam tại Phần Lan.

Tôi đi vòng ra bên hông sân trường, dưới ánh nắng chói chang, Gia Đình Phật Tử với áo lam, đầu đội mũ. Từng nhóm tụ họp nhau, nhóm đàn ca, nhóm chụm đầu xầm xì điều gì đó. Đây là Anh Chị Huynh Trưởng của Gia Đình Phật Tử các chùa trong Âu Châu, tụ về mỗi lần có khóa học Phật pháp Âu Châu tổ chức, để tiếp tục học những khóa đặc biệt dành cho các Huynh Trưởng.

Những từ dùng trong khóa tu học, nghe lạ : **Thức Chúng** (sinh hoạt cá nhân), **Cháp Tác** (dọn dẹp), **Tảo Thực** (ăn sáng), **Quá Đường** (ăn cơm trưa), **Văn Phạm** (ăn cơm chiều), **Công Phu Khuya** (thiền sáng). Giáo lý mỗi ngày 3 lần, 4 lớp : Lớp 1 **Oanh Vũ**, 2, 3, và 4 (lớp 4 dành riêng các Tăng, Ni). Có tất cả 15 Thầy giảng dạy. Mỗi ngày, buổi sáng, mỗi chiều tôi xách máy đến lớp học để thâu hình các Thầy,

trừ lớp 4 của Tăng, Ni (*chỉ quay được một lần*) đúng ra không được phép quay phim lớp học của Tăng Ni. Trong cuốn video thiếu sót vài Thầy trong lớp học, đem theo hơn 10 cuộn băng mà không đủ, nên phải ra phố tìm mua băng. Việc thiếu sót các Thầy tôi cũng rất hối tiếc.

Suốt khóa học có hai điều tôi thắc mắc ?

Thứ nhất là trong 10 ngày, tôi không thấy ai ở chung phòng bỏ buổi tụng niệm hay lớp giáo lý. Vài chị sau khi ăn trưa xong về phòng lăn ra ngủ, khi nghe tiếng lắc chuông báo động đến giờ học (2 giờ chiều) là các chị bật dậy khoát áo tràng đi ngay. Tôi tự nghĩ học giáo lý khô khan có gì mà thích ? Tôi vào lớp giáo lý thâu hình các Hòa thượng giảng dạy, lúc đó tôi mới hiểu tại sao các chị không "**cúp cua**" buổi học. Lối giảng dạy của các thầy đưa đời vào đạo, và tùy câu chuyện các thầy ứng biến, làm cho lớp học dòn tan tiếng cười liên tục. Vừa học vừa cười suốt buổi, Hòa thượng Thái Siêu giảng học viên cười ngất, hết giờ, dạy thêm 10 phút nữa. Cá nhân tôi cũng rất thích những buổi học như thế này.

Chuyện các Thầy giảng dạy bây giờ không còn như xưa, vấn đề nào không rõ ràng là học viên mở Internet kiểm chứng, nên việc giảng để học viên yêu thích để đến lớp học là cả một nghệ thuật và tâm lý cao và cả một sự hiểu biết thâm hậu. Còn về thiền mỗi buổi sáng và tụng niệm mỗi ngày, học viên cũng không vắng mặt buổi nào. Tôi không thiền,

không tung niệm, nhưng cũng dậy cùng lúc và vào cùng chánh điện một lần với mấy chị, vào để nhìn cặp mắt nhắm nghiền, đôi môi mấp máy, lúc nhanh lúc chậm, thay đổi giọng theo quý Thầy, tôi cố lắng nghe mà nghe không kịp, câu mất câu còn, chả hiểu, tụng nhanh hết cỡ, gì mà Nam Mô Đá Ra, Đá Dô, Đá Ra, Đá Bồ Đề, Đá Bà Dà... Cảm giác tôi ví học viên lúc tụng niệm như ca sĩ say sưa hát những bài ca ưa thích. Tôi hỏi chị Tú Hà ở phòng bên cạnh cảm giác khi tụng niệm, chị trả lời cựn ngùn "**Thích lầm chứ !**" Tôi hỏi "**Gi trong đó mà thích !**" Chị tự tin "**Tung niệm, như thần chú, thấy mình khỏe mạnh ?**" Những câu kinh Phật giáo, muôn ngàn năm trước không thay đổi, và muôn ngàn năm sau cũng không bao giờ đổi thay, nhưng ngày nay đã được các nhạc sĩ biến thành những nốt nhạc tuyệt vời, với chỉ từng đó chữ Nam Mô A Di Đà Phật.

Về chuyện làm bếp, làm vệ sinh, rửa chén, dọn dẹp trong khóa học tất cả học viên đều tinh nguyện. Mấy ngày liên tiếp tôi thấy 1 chị lau dọn phòng vệ sinh, hỏi sao không đổi người, chị nói mục này ít ai ghi tên nên chị phải làm. Vài ngày sau, tôi thấy 2 người đàn ông thay thế chị đến lau dọn phòng vệ sinh ở khu này.

Một phụ nữ hiền đầm thắm, nhìn là mến liền, lại thêm có mái tóc chấm vai đen mướt, khoảng 20 tuổi, ngày nào cô cũng ở dưới bếp, cô nói làm tôi ngạc nhiên : Cô 28 tuổi rồi, đã có chồng, 2 con, cư ngụ tại Anh quốc, khóa học này là chuyến thứ năm, lần này cô đi một mình. Cô chỉ có mặt trên chánh điện ngày khai giảng, rồi ở dưới bếp cho đến cuối khóa học, vì không ai thay thế. Tôi ngạc nhiên, đến đây không học, lo phụ bếp ? cô cười nói không sao, làm công quả cũng là tu học. Tôi không hiểu. Phục quá ! Thắc mắc này tôi hỏi vị Hòa Thượng. Vì Thầy này ví von để tôi dễ hiểu, chuyện cúng dường bất kỳ điều gì cho Phật pháp đều có công đức. Thầy tu được 10 điểm chỉ còn 3, 7 điểm dành cho người làm công đức đó.

"Ê kíp" rửa chén cũng hùng hậu, thanh niên nam nữ khỏe mạnh, trong số rửa chén tôi thấy có vài anh cũng tham gia vô mục lau chùi phòng vệ sinh của phái nữ, thế mới oai ! Với số học viên gần 900, sáng trưa chiều tối, cộng thêm hai buổi ăn lót lòng, rửa chén mệt nghỉ. Nhưng không ! Tôi thích xem các anh chị vừa rửa chén, tiểu lâm liên tục rất trật tự, rồi cùng ha hả cười, thoảng cái hết sạch đồng chén dĩa. Bên Mỹ tiệc tùng là

không có chuyện rửa chén, bát, nghĩa là xài sang hơn, ăn uống đông người, hội họp, hay thiết đãi tại tư gia, bày bàn lịch sự cho mấy họ cũng dùng chén dĩa giấy. Theo kiểu Âu tây làm họ mất tự nhiên và cảm thấy mệt. Nhiều chuyện bên trong khóa học thú vị lắm, không thể diễn tả, đến mới biết hết được.

Giờ nghỉ ngoi, học viên đều tụ họp tại phòng rộng lớn để cà phê, bánh ngọt, thời gian 10 ngày riết ròn đều biết mặt nhau, mến nhau. Lúc chia tay, hẹn gặp lại năm sau, trong khóa học kế tiếp. Những ai đã chọn khóa tu học Phật pháp đa số là người hiền lành, tuy nhiên cũng có một số người... hơi khó tính một chút !

Tôi viếng thăm ngôi chùa Liên Tâm do thầy Thích Hạnh Bảo trụ trì. Chùa này có hơn từ 10 năm về trước, xây cất chưa xong, Thầy đến Phần Lan tiếp tục công trình xây cất. Ngôi chùa nằm một mình trống trơn giữa hai đường xe hơi qua lại, nên chùa có cửa trước, cửa sau khách vào bên nào cũng được. Trước chùa có tượng Phật Quan Thế Âm, sau lưng có khoảng đất dùng để trồng cây ăn trái, và đem bán để làm nguồn tài chính cho chùa do một số Phật tử tình nguyện chăm lo. Thầy chỉ về cánh rừng bên trái ngôi chùa, tương lai chính quyền sẽ xây cất một làng Phật giáo Việt Nam, trong đó có nhà thương, viện dưỡng lão v.v...

Tiêu biểu vài nét quý thầy nồng cốt trong Khóa học Âu Châu kỳ 25

- Hòa Thương Thích Minh Tâm. Thầy được Giáo Hội Phật Giáo Việt Nam Thống Nhất cử Thầy sang Pháp thay thế cho Hòa Thượng Thích Nhất Hạnh. Chưa bao giờ trở lại Việt Nam sau 45 năm xa quê hương; Thầy sang du học tại Nhật 1968 đến 1973, Thầy thành lập Niệm Phật Đường Khánh Anh và tờ báo Khánh Anh từ năm 1974 tại Arcueil Paris, Pháp quốc. Năm 1977 chùa Khánh Anh dời về Bagneux. Năm 1995, xây cất chùa Khánh Anh mới tại vùng Evry... Hòa Thượng Thích Minh Tâm là đầu tàu của Giáo Hội Phật Giáo Việt Nam Thống Nhất tại Âu Châu từ những buổi sơ khai và vẫn tiếp tục cho đến ngày hôm nay. Thầy Minh Tâm là một người rất kiên tâm trì chí và phải nói rằng : **Nếu Phật Giáo không có Ngài lãnh đạo, thì Phật giáo tại**

các Quốc gia Âu Châu không có được như ngày hôm nay.

Ngài đã nhận phần thưởng Danh dự cao quý nhất của Quốc gia Tích Lan gửi đến Ngài, là người đã có công mang ánh sáng Phật pháp đến cho người Âu Mỹ. Đây là niềm hân diện riêng cho Ngài, và là một niềm hân diện chung cho tất cả Phật tử Việt Nam ở trong cũng như ở ngoài nước (*hết lời dẫn*).

- HT Thắng Hoan (*Mỹ Châu*) 86 tuổi, nghe nói trước khi qua Phần Lan Thầy bị bệnh đi đứng khó khăn, nhưng trong suốt khóa học Thầy nói rất khỏe, nói nhanh lưu loát suốt buổi không mệt, không vấp "*ngã*" chử nào, ngành của Thầy là Chuyên gia về Duy thức học.

- HT Như Điển (*Đức quốc*), nhìn vị sư tu này là biết ngay người có qui tắc kỷ kuật và ngăn nắp. Những tác phẩm sáng tác, cũng như sách dịch tiếng Anh, tiếng Đức, tiếng Nhật của Thầy nhìn đèn chóng mặt (*60 tác phẩm*) Tôi biết tên Thầy vì đọc sách Thầy, thích văn Thầy. Nghe nói thầy thuộc nhiều thơ từ hồi xưa, như mực đen in vào trí nhớ. Tôi gặp Thầy trong khóa học Âu châu 25 này là lần thứ hai. Là gốc Quảng Nam, lúc giảng Thầy pha vài tiếng Bắc làm học viên cười như ong vỡ, ví như : "*oi gizoi oi !*"

- HT Thái Siêu (*Mỹ Châu*), là nghành Luật, khi giảng dạy, lúc Thầy ngừng rồi từ từ mỉm cười, tức thì phía dưới học viên đã cười ầm lên, vì sao thế! vì Thầy ngưng giảng, nhảm miệng cười y như là sắp có chuyện vui, dù chưa biết chuyện gì nhưng học viên cứ đồng lòng cười trước! Thật ra sư Thầy có tuổi này khi cười rất có duyên, gốc người Nam, hiền hòa dễ chịu, lai vui tính, nên được học viên ưa thích. Thầy giảng về đề tài nào cũng hay, tên của Thầy là Thái Siêu, được các Thầy đọc ngược là Thiếu Sai. Sư Thầy được học viên lớp 2 ái mộ. Thầy giảng ở lớp ba, học viên lớp hai "*nhảy lớp*", vào lớp 3 lén nghe thầy giảng.

- HT Quảng Ba (*Úc Châu*) vị sư có tiếng hay nói thẳng, nói thật, không sợ mất lòng ai. Trong buổi học Thầy chỉ trích và nêu tên vị Pháp sư hiện đang có mặt trong khóa học về điều sai trái của vị sư trẻ tuổi đó. Đôi khi thầy ngồi giảng mất không thấy mặt chữ. Thầy mệt. Thầy vì đạo pháp mà từ Úc Châu xa xôi, cũng cố gắng sang Phần Lan dự Khóa tu học Âu Châu kỳ 25 này.

- HT Nguyên Siêu (*Mỹ Châu*)
Thầy cao khoảng 1m90, nghe Thầy giảng Kinh Pháp Hoa, thấy các học viên chăm chú nghe một cách thích thú, còn tôi chẳng hiểu gì, khi bấm máy quay được Thầy một đoạn phim, tôi xách máy rón rén bước ra, trả lại sự yên lặng căn phòng cho Thầy,

- TT Tâm Huệ (*Thụy Điển*) gốc Huế, giọng trầm bỗng, lúc lên cao, xuống thấp, lúc chậm lúc nhanh, những câu ngắt chữ để diễn tả thêm câu chuyện đang kể, bài giảng hay làm cho học viên chăm chú nghe mà quên buồn ngủ. Nhìn Thầy là một vị sư rất có nhiều nguyên tắc.

Rất nhiều sư Thầy trẻ tuổi giảng dạy trong khóa tu học, mỗi Thầy có lối giảng giải riêng như : **Thượng Tọa Quảng Hiền, Giác Thanh, Thông Trí, Đồng Văn, Nguyên Lộc, Hoàng Khai, Đại Đức Minh Đăng, Pháp Quang, Thiện Thuận, Hạnh Bảo...**

Sau khóa học Âu Châu kỳ 25, đau thương lớn là sự ra đi của Hòa Thượng Thích Minh Tâm, tôi đã gặp lại các đạo hữu Phật tử trong khóa học ở Phần Lan sang Pháp để tiễn đưa Ngài, tôi mệt ứ hú những ngày lễ tại chùa và một đêm không ngủ để thâu hình. Hôm lễ Trà Tỳ Thầy, vợ chồng bác sĩ Nguyễn Quốc Nam ngạc nhiên nói sao hốc hác quá ! nghe nói tôi xui lơ, ông liền bồi thêm câu thứ hai : Hốc hác... đẹp như người mẫu ! Câu này nghe vót lại được câu đầu.

Ngồi viết bài này trong đêm khuya, nhớ khóa học vừa qua tại Phần Lan, nhớ một chị, rồi hai ba, bốn chị trong phòng café đã dành cho tôi những cảm tình đặc biệt.

Lễ Kỷ Niệm 50 năm Bồ Tát Thích Quảng Đức tại Khóa Học kỳ 25 (Turku - Phần Lan).

Nhớ căn phòng sinh viên với 13 học viên ngủ nghỉ tại đó chia nhau từng miếng bánh, và mỗi đêm nghe màn họp tấu tiếng ngây ò o vang dội đêm khuya đủ kiểu, nhưng vẫn thương mến nhau. Nhớ lúc Thầy Minh Tâm chỉ tôi nói với Thầy Thái Siêu "**Đây là dài truyền hình 24 trên 24, nhưng cầm cái máy quay phim nhỏ quá người ta không... nè,**" rồi thầy nói tiếp : "**Máy nhỏ nhưng mà làm được nhiều việc lắm đó !**" Nhớ chị Caroline giúp tôi, cầm cái chân để máy quay phim, leo đèo theo sau tôi suốt buổi. Nhớ đủ thứ, đủ thứ... Quay xong serie khóa học 10 ngày, tiếp đến là đám tang của Thầy cái máy quay phim tôi cũng tiêu diêu theo Thầy luôn. Đành vất bỏ cái máy nhiều ký niệm, thử đem ra tiệm Fnac họ nói sửa được, đài 172 euros.

Kim quan Thầy Minh Tâm được đưa về Pháp quốc ngày 13-8 cho đến ngày 21-8 mới làm lễ Trà Tỳ (*höra thiêu*) (*nhằm ngày Rằm Tháng Bảy*). Ngày mà Phật tử Tăng Ni khắp nơi trên thế giới đang hướng mắt về phía trời Âu đang tắt lịm một vì sao, không dưới 3.000 có mặt tất cả đều lời kinh, nhằm chia sẻ những mất mát quá to lớn của GHPGVNTN Âu Châu, mời xem video tang lễ Ngài : (<http://bichxuanparis.online.fr>).

Đoàn xe tang hôm đó vượt qua không biết bao nhiêu đèn đỏ, bị máy chớp lia lịa, nhưng không sao vì có hơn 20 xe cảnh sát đi trước hộ tống từ chùa Khánh Anh mới; cho đến nơi Trà Tỳ xa độ 50 cây số. Nhờ Thầy, lần đầu tiên tôi được trên xe VIP, được cảnh sát chắn xa lộ và các lối đi, tất cả xe hai bên đường dừng lại nhường đoàn xe tang đi qua, cảm

giác tôi lúc này vui sướng gì đâu mà không diễn tả được, đâu óc như quay về tuổi thơ lúc quan Trạng về làng "**Hai bên có linh hồn đi đẹp đường**" Hồi cảm tưởng Thầy Bảo Lạc ở Úc, Thầy nói thấy tang lễ của Thầy Minh Tâm chỉ muốn chết liền thôi. Đoàn xe Cảnh sát đi trước xe chở kim quan cũng như đoàn tùy tùng gồm 18 chiếc xe Bus (mỗi xe 60 ghế) và rất nhiều xe nhỏ chạy theo, không bị gián đoạn một quãng đường nào. Chỉ có những bậc quân vương hay Thủ Tướng, Tổng Thống của một quốc gia mới được như vậy.

Tôi trên chiếc xe bus chở các vị Hòa thượng đến nơi Trà Tỳ, Thầy Quảng Hiền ngồi trước chiếc ghế gần tài xế, xe hết chỗ tôi ngồi bệt dưới lối đi. Sau lưng tôi, anh phóng viên Nguyễn Văn Đông nấp dưới hai tà áo tu vàng mấy thây sơ cảnh sát nhìn thấy. Thầy Quảng Hiền mấy ngày làm lễ là mấy lần được vinh dự ôm bàn hương án tới lui, ra vào. Ôm mâm hương không quá cao, quá thấp, thẳng lưng như lính, bước đều không được rung. Mâm hương làm bằng đá nặng hơn hai ký lô, khi leo lên xe hai cánh tay thầy... tê luôn. Vinh dự đâu không thấy, chỉ thấy suốt cuộc xe Thầy cứ xoa bóp cánh tay vừa nhăn mặt hít hà, nhức quá đau quá... Tôi an ủi, nhớ về tập thể dục nghe Thầy.

Khi đến nơi Lễ Trà Tỳ. Nơi đây căn nhà rộng lớn trống trơn nhưng Thầy Nguyên Lộc trang trí như là một chánh điện, buổi lễ Trà Tỳ chỉ 1 tiếng 15 phút. Qua những nghi lễ nghiêm túc, mỗi lần lễ tang của Thầy tôi đều khóc suối mướt. Sau buổi lễ, tất cả Chư Tôn Tăng Ni, Phật tử ra bên cạnh nhà hỏa thiêu ngồi trên đám cỏ dùng bánh mì, cơm hộp ăn trưa. Tôi ăn miếng cơm, cơm khô cứng, nuốt không vô, vậy thì làm sao tôi tu cho được, trong khi quý Thầy, quý Ni cô ăn hết trọn. Hình ảnh cơm trưa dưới rậm bóng mát Bồ Đề này vui nhất, ai ai cũng cười, mà cười hết cỡ luôn.

TB. Tác giả viết bài này, với những từ rất đời thường, nếu có điều gì xin Chư Tôn Đức, Tăng Ni Phật tử niệm tình hoan hỉ mà bỏ qua cho, vì viết thật, nói thẳng qua cảm xúc, mà cảm xúc là linh hồn của bài viết như Hòa thượng Thích Tánh Thiết đã nói "**Người làm báo, một khi đã viết là phải viết cho đúng, cho thật...**" trước Quốc Hội Âu Châu tại Strasbourg trong dịp Kỷ Niệm 50 Hòa Thượng Thích Quảng Đức và Chư Thánh Tử Đạo...).

Mấy dòng tâm sự với Giác Linh tân viên tịch, Viện chủ chùa Khánh Anh Paris, Hòa Thượng Thích Minh Tâm, Chủ tịch Hội Đồng Điều Hành GHPGVNTN Âu Châu

**Viết vọng kính bạch Ôn Khánh Anh
đồng bạch chư Tôn đức, thưa quý
Huynh đệ xa gần.**

Hòa Thượng Khánh Anh, vị Tăng sĩ Việt Nam khả kính, sức nhẫn nại hơn người, 40 năm hành đạo ở Paris, luôn luôn dành tâm huyết để lo cho người khác, chùa khác, nước khác... trước hơn cho mình, cho chùa mình, nước Pháp của mình...

Ôn đã viên tịch lúc 10.36 am giờ Bắc Âu hôm nay 8.8.2013 (6.36pm giờ Đông Bộ Úc châu; 7.15pm) tôi gọi qua số của Ông, gấp Diệu Trạm đang tức tưởi ngâm buồn, "**xin quý Ôn niêm Phật cầu nguyện cho Thầy con**"..., Ông còn nằm lại Bệnh viện thuộc thành phố Turku... cố đô của Phần Lan...

Nhớ hôm Lễ Bế Mạc Khóa tu học Phật Pháp Âu Châu 25 chiều 3/8, Ông cố xin Bác sĩ rời bệnh viện về Trai Tu Học vài tiếng để dự, sau mấy lời chúc từ để phát thường của chúng tôi, khi BTC mời Ông ban Đạo từ, Ông còn mừng rỡ, cố gượng quên nhọc mệt, khuyến khích học viên, nói : "**sang năm Khóa học Phật Pháp Âu Châu 26 ở Thụy Sĩ, đường đi gần hơn, mong quý Phật tử đi cho đông, hon 1.000 cũng được**"... ai nấy đều cười hoan hỷ...

Hôm ấy, Ông chỉ còn vài hôm nữa là viên tịch, nhất định sức mòn lực cạn hết rồi, từ đại thế nào cũng bảo động "**dó**" cho Ông trước rồi, mà tâm Ông thì cứ chuyên nhất, thanh tịnh đến cõi ấy, nhất định thế nào Ông cũng đã "**dư tri thời chí**", vậy mà Ông cũng chỉ nghĩ đến Phật sự chung...

25 khóa Phật Pháp Âu Châu, lại thêm trước đó là 5 khóa Khánh Anh, biết bao tâm huyết của Ông trong suốt 30 năm lao lù vất vả để trao truyền Phật pháp cho hàng chục nghìn Phật tử hữu tâm cầu đạo đó... tuy lúc nào bên Ông cũng có hàng chục chư Tôn đức Tăng Ni trong Giáo Hội, hay hàng tử đệ phụ tá đỡ đần cho Ông, nhưng Ông bao giờ vẫn là chiếc đầu tàu, dắt dẫn chí nguyện, hòa giải mọi va chạm, hóa giải mọi trách móc, khen thưởng những tấm lòng, và thao thức những lỗi lầm sơ khuyết... cho tất cả mọi người... Tôi đã từng nghe Ông nén xuống những tiếng thở dài để cất kỹ xuống tận đáy lòng những buồn phiền cho riêng mình, mấy khi dám than thở với ai, miễn sao Phật sự chung thành tựu, cho dù tình đời đòi

khi có những trí trá, ngược ngạo, hồn mang... mà chỉ có pháp "**như thảo phú địa**" mới có thể chữa lành những thương tích của Giáo Hội...

Cho nên, hãy xem trong 38 năm của thế giới PGVN tỵ nạn, có được mấy vị Tăng "**vô nhất vật**" nào mà làm việc nhiều như Ông nhỉ ?!?!? không "**vô nhất vật**" sao được, vì cũng như hầu hết chúng ta, Ông đâu có ai khác hơn GHAC để phục vụ, tất cả đời Ông là cho đạo pháp, cho GH, cho cộng đồng Tăng Ni Phật tử Khánh Anh,... mặc kệ những vong ơn bội bạc, chẳng đoái hoài, nao núng gì trước những nội trùng đục khoét, những ngoại ma phá tán, Ông vẫn diêm nhiên vận động cho Giáo Hội quê nhà, vẫn kính trọng các ý kiến từ các Pháp lữ trong 4 Giáo Hội khắp "**liên**" châu lục, vẫn ngày đêm lo toan, cho đến ngày chót, vẫn cứ một lòng bồi đáp, đáp ứng cho mọi mong cầu tu học, cầu nguyện của hàng nghìn Phật tử quanh Paris, quanh Pháp, khắp Âu châu.... Và hôm nay ra đi, Ông thanh thản nhẹ nhàng, nhất định không luyến tiếc, không buộc ràng, không triền phược....

Trong hàng trăm lần cổ động Tăng Ni Phật tử Âu châu đi đến trụ sở LHQ, hay QH Âu châu, để thỉnh nguyện, để kiến nghị, để vận động cho quê hương, đất nước, cho Giáo Hội, đồng đạo quê nhà, ít nhất [**chút** nhiều chục, hay cả trăm lần khác, Ông lo việc đại sự cho quê nhà ở phạm vi Âu châu, hay Pháp, tôi nào được biết, hay được cùng tham dự ??] 3 lần [a] lần **1989** tôi đại diện cho **Refugee e Council of Australia qua Geneve tham dự International Conference on Indochinese Refugees** để cùng mấy ngàn NGOs khác vận động giám nhẹ thủ tục thanh lọc cho hàng trăm ngàn thuyền nhân VN còn kẹt lại các trại tỵ nạn DNA, hay đến sau cut off date, [b] lần **1993** tôi được HĐLV và Ông HQ chính thức ủy nhiệm đến [Bangkok và] Vienna để tố cáo Hà Nội đàn áp quá dã man PGVN và GHPGVNTN, và [c] mới đây **lần 2009** tôi lại qua Geneve thay mặt cho **Hiệp Hội Nhân Quyền Quốc Tế tại Úc**, chính thức tham dự Kỳ Họp mà đến phiên VN phải phúc trình định kỳ tình hình thực thi nhân quyền ở VN trước Ủy Hội Nhân Quyền LHQ, để có dịp theo dõi, tố cáo và bác bỏ những tráوغ của Hà Nội... lần nào cũng thấy Ông Minh Tâm nhoc nhăn, bị gậy [dùng là phải

nhắc Phật tử đem theo dù thứ dây nhợ, cọc gậy, bàn ghế để treo biểu ngữ, phát bích chương, và dựng bàn thờ Phật, bàn thờ Tổ Quốc...] biết chắc hy vọng thành công rất thấp, nhưng vẫn đến để cầu nguyện, để tố cáo, chưa khi nào có dịp cứu dân, cứu nước, cứu đạo mà Ông bỏ qua, dù tổn hao, nhoc nhăn, mệt mỏi đến đâu...

Phần tôi, không được chia sẻ trọn vẹn nhoc nhăn với Ông và như Ông [nên dù cả 3 lần đều có tư cách vào hội họp bên trong cơ quan LHQ, thì không nói], do vẫn xót lòng, cay đắng khi thấy Ông đã cao niên mà quá lao nhoc cho quê hương, cho GH quê nhà, nhớ nếu Ông yếu bệnh không đi được, thì như rắn mất đầu, làm sao thu hút được hàng chục Tăng Ni hàng trăm Phật tử khắp AC nghe lời hiệu triệu của Ông, nhất tề hiện diện ?... nên lần 1993 ở Áo, tuy ban ngày vào trong cơ quan LHQ họp, đến tối tôi cũng kéo vali ra trước tiền đình LHQ, nơi Giáo Hội AC đang xin đóng lều cầu nguyện, để xin được cùng ăn [bánh mì khô, hay món ruột của Ông, mì gói -nước có lúc không đủ sôi--!!], cùng thức... [cùng nằm trên sân bê tông tết tâm sự chuyện quê nhà, cùng nghe mưa rả rích, cảm nhớ thương quý Ông đang mãi còn tù tội, ai lòng dạ nào ngủ được ??!] với Ông, với quý HT/TT Tánh Thiệt, Như Điển, Quảng Hiền, Minh Giác, Thông Trí, v.v... và nhiều huynh đệ, đồng hương, đạo hữu, trong những cơn lều nhỏ tạm dựng dưới nắng gắt, mưa dầm. Nhất là lần 1993 ở Vienna, CS còn chụp hình quay phim chúng tôi, để tro trên về tố cáo gian dối ở Việt Nam, là anh em chúng tôi mắc "**nợ máu**" với nhân dân, lấy tư cách gì để nói chuyện nhân quyền [chẳng nhẽ CS mà lại có quyền nói chuyện Nhân Quyền sao Trời ??!...]

CS chưởi nhất định không ai sờn, nhưng đau hơn là lần 2009, khi bàn thờ Phật của Giáo Hội Âu Châu chỉ cách lều của VP2VHD chừng 70m, nhưng do hiệu ứng của cái GC9 quái ác, oan nghiệt, sai lầm cách chí tử trong căn bản hành chánh, nên 2 bên không tìm được cơ hội để qua lại [sao lại phải riêng ? để mà cần qua lại ? ai gậy ra sự thế trớ trêu, đổi trả này ? không trả lời, nhưng ai cũng đã biết là do ai !!], để cùng cầu nguyện ?? Nếu lãnh đạo cao cấp Giáo Hội mà cũng được như Ông Minh Tâm, chịu gân gùi, tìm hiểu, lắng nghe, chia sẻ,

thân cận, tín nhiệm, tôn trọng đệ huynh, chứ không phải chỉ dựa một vài người, hay thậm chí chỉ tin chính mình, thì đâu đến nỗi phải lâm vào cảnh "**khóc hổng nguoi, cười ra nước mắt**" như thế ? Vì hôm ấy ngoài đoàn GHAC cả trăm người, đoàn VP2 đâu gần vài chục người, còn có tới vài chục đoàn / vài trăm người khác, có cả nhóm Tăng Ni Phật tử Phật Giáo Khmer Krom gốc miền Tây, ai cũng ngượng ngùng, khó xử, khi thấy 2 phái đoàn GHPGVNTN không thể làm việc chung, hay thậm chí không đến chào hỏi nhau, dù cùng mục đích là tố cáo CS đàn áp nhân quyền, tôn giáo ở Việt Nam !?!!??!

Tháng 11 năm ngoái 2012, dự xong Vô Nguồn 6 Úc châu tổ chức ở Tổ đình Pháp Hoa Nam Úc, trước khi về nước, may mắn Tu viện Vạn Hạnh có thỉnh được Ôn và đoàn Âu châu và Hoa kỳ từ Adelaide về thẳng Canberra thăm chơi, ở lại một tối, ăn bánh tráng do chúng Vạn Hạnh tự tráng, cuộn rau muống chùa mình tự trồng, chấm tương đậu chùa tự làm... Ôn nói "**ăn vầy làm tôi nhớ những năm 64-65-66 ra Bình Định làm Hiệu Trưởng Bồ Đề Nguyễn Thiều quá chừng; quý Ôn Bình Định ai cũng thương, cũng chia cho tôi những niềm vui thiện vị rất quê dã, rất bình dân...**", lời của Ôn trung hậu, chân chất biết bao... Trưởng lão Đồng Thiện nếu còn tại thế, hay tin Ôn mà viên tịch ở tuổi 74 như vậy, thế nào cũng mang yêu "**cái th..., mới bày lớn mà đã bày đặt viên tịch, sao nó giỏi giang, dẽ thương, làm được nhiều việc cho đạo cho đời như vậy, sao không để tao chết trước cho nó ở lại làm việc thêm mươi năm nữa...**"

Thày trò tôi còn cúng thêm đợt 4 hay 5 gì đó, một vài cảnh cửa sổ nữa, để mong Khánh Anh mau khánh thành... Ngài ân cần mời tôi năm nay qua dạy Khóa tu học Phật Pháp Âu Châu 25,... Nên dù bận, dù phải lặn lội mỗi vòng 26 giờ bay, từ Vạn Hạnh qua Turku, tới nơi đã sáng 29.7, Khóa Học đã khai mạc 26/7, trên bản phân công dán ở phòng chúng tôi, HT Như Điển đã gạch treo 3 ngày, đến 30/7 thì HT Nguyên Siêu phải vội xin ngưng dạy, về trước để lo lễ Khai mạc cho Khóa PP Bắc Mỹ 3 vào ngày 8/8 [trước giờ Ôn MT tịch khoảng gần 24 tiếng], năm nay anh ban đồng môn Hải Đức tôi, cũng là TTK GH Hoa kỳ, làm Trưởng Ban TC, mở tại San Diego,... cao quý thay, ai cũng nhọc nhằn quá chừng... chỉ là để cho PP được trường tồn... Ôn Khánh Anh thấy không, dù là GH Hoa kỳ, chỉ mới vài năm rồi tới 5-6 vị Tôn túc lần lượt ra đi, nhưng lớp

kế thừa ngày nay, đã thừa sức tiếp nối, kế thừa quý Ôn trên đoạn đường đã hết chông gai, đã bắt đầu êm ái, nhờ quý Ôn đến trước, đã lao tâm khổ tú khai phá, trải nhựa, chia lane,... tôi thấy GH châu nào cũng có đông đảo các vị Tăng Ni lớp trung niên tài hoa, năng nổ, tâm huyết, đạo hạnh... nay Ôn ra đi, ai cũng đau lòng thương tiếc, nhưng chắc chắn Ôn không còn quá lo lắng, GH Âu châu đã nhờ Ôn và chư Tôn giáo phẩm gây dựng, nên rất vững vàng...

Thấy mà thương, không biết có phải do người ta phủ đầu quá nhiều oan nghiệt, nên Ôn Minh Tâm và chư Tôn đức mới phải cố gắng tận lực, chỉ nội từ 2007 đến nay mà tinh thần, tiến độ, mức thành công hoằng pháp của 4 Giáo Hội Thống Nhứt hải ngoại đã nổi trội thấy rõ... qua các Kỳ An Cư và các Khóa Tu Học Phật Pháp... tầm cỡ, hết khóa Âu châu, tới Bắc Mỹ, tới Úc châu... đâu đâu cũng khí thế đang lên như nước vỡ bờ...

Ngôi chung bàn chứng minh với quý HT, bên phải tôi là HT Trưởng lão Thắng Hoan rồi tới Ôn Minh Tâm, đôi khi trong các buổi quá đường, chúng tôi còn với qua hỏi chuyện nhau... trong suốt các ngày 29/7 đến 3/8 [vì Bé Mạc xong chiều 3/8 HT vô nhập viện lại theo lệnh Bác sĩ].

Tiện nghỉ cho khóa học tại Đại Học Turku, noi TT Hạnh Bảo mượn để tổ chức thành công Ân cư cho gần 100 Tăng Ni và Khóa PP cho hơn 700 Phật tử... quá đà đủ, tốt đẹp mà không phải trả lệ phí gì cả, thật là phải nhờ phước đức Phật Tổ và Ôn Minh Tâm, Giáo Hội Âu Châu mới đạt nhiều thành tựu lớn như vậy...

Hai thất VIP của chúng tôi kế nhau [Ngài Minh Tâm ở chung với quý HT Thắng Hoan, Tánh Thiết; Tôi ở chung phòng với quý HT Đồng Tuyên, Như Điển, Nguyên Siêu], thấy sắc diện Ôn Khánh Anh quá yếu, tôi cứ xôn xao ray rứt trong lòng, linh cảm một điều gì, mà không dám nói ra... nên ngày nào cũng qua thăm Ôn... có lần Ôn nói kỳ này về chắc phải lo làm di chúc cẩn thận hơn... có phải trễ rồi không Ôn ơi, nhưng thành tài đức hạnh của Ôn chói sáng ai cũng kính phục, và cái mạng lười GHAC mà Ôn đã dày công kết nối thật chắc giữa hàng trăm Tăng Ni, hàng chục ngàn, trăm ngàn Phật tử, ai này đều tỏ tường, đều âm thầm niệm ơn Ôn đã lao nhọc gây dựng lên trong suốt 30-40 năm qua, dù lạnh, dù nóng, dù khỏe dù bệnh, hễ có Phật sự mời, dù quá xa tận Bắc Âu, Nam Âu, Tây Âu... phải ngồi xe lửa 15-20 giờ mới tới, để chủ lễ chỉ cho vài chục Phật tử tu trì, chưa bao giờ Ôn ngại tổn sức mà không đi... đó, chính những thứ ấy mới là di sản cao quý đích thực, chứ ngôi chùa Khánh Anh dù tới mấy chục triệu [đắc nhất trong 5-600 chùa Việt hải ngoại. Ôi ! Phật tử Paris thương kính Ôn xiết bao, hơn 30 năm qua, 3-4 thế hệ Uu bà tắc, Uu bà di, hàng ngàn người đã tiếp nối, công quả không sờn, mặc cho miệng lười thế gian độc ác thêu thùa ma lị, họ vẫn nhẫn耐 về Khánh Anh, mỗi năm đủ tuần, náu biết bao vạn úc đĩa đồ chay, cuốn biết bao triệu chả giò, bánh trái, để chắt chiu từng quan Pháp, nay là từng Euro, để phụ Ôn xây chùa, trả hội thiện; chùa mấy chục triệu vì Paris đắt đỏ quá, không biết có phải do vậy nên Ôn mới phát nguyện 40 năm ròng chỉ muốn ăn mì gói, để dành từng quan Pháp mà xây Khánh Anh ??],

đang xây... chỉ mới gần xong, và một đồng nợ nần... dù gì, cũng đâu quý bằng công hạnh, chí nguyễn của Ông, Ông ơi... Ông còn nhắc 2014 sẽ khánh thành... [nay thì, thế nào GHAC và tử đệ Ông cũng sẽ lo xây cho xong, để còn kịp khánh thành trong ngày Tiểu, hay Đại tướng, cúng đường Giác Linh Ông !!].

Thương quá Ông ơi... sự nghiệp hành đạo của Ông mấy ai bì được, chông gai chướng nạn bao nhiêu cũng không sờn, bao nhiêu đắng cay tủi nhục do vô minh gây ra, Ông gánh chịu nhẹ nhàng như hư không, chưa hề thấy giận hờn than thở... chưa hề nghe chê bai, trách móc ai một câu nặng lời...

Hạnh nguyện Bồ Tát đó, tâm lượng quảng đại đó, chí khí cao vĩ đó... người tu đời nay, mấy ai bì được...

Thôi, mời Ông lên đường về Phật sớm đi, việc còn lại chư Tăng Giáo Hội Âu Châu và các đệ tử Khánh Anh của Ông nay cũng đã trưởng thành lầm rồi [chúng ta đã tấn phong cho 2 vị Quảng Đạo, Diệu Trạm hồi 2008 tại Giới đàn Pháp Chuyên bên Đức đó Ông nở !]. Lần ấy, lại cũng bộ 3 "tam sén" chúng ta : Minh Tâm, Tánh Thiết, Quảng Ba làm Tam Sư, y như lần 2001 GĐ Minh Hải ở Viên Giác, Bodhgaya, và cả hai lần đều do Pháp hữu Như Điển sắp xếp, với tấm lòng vì đạo sâu xa, với sự khéo léo hiếm có, với lòng tôn kính Ông Khánh Anh sâu đậm. Giữa Ông với tôi, ta còn có duyên ngồi chung làm Thập Sư ít nhất cho 3-4 đàn giới nữa, dù là ở Úc, Mỹ hay Âu châu. Nay Ông ra đi theo Phật trước, làm sao [chúng] tôi không bồi hồi cảm xúc cho được ?

Kỳ này qua Âu Châu, được học/ dạy chung 3 buổi với 70 Tăng Ni, 4 buổi với 2 lớp 2-3 gần 400 Phật tử, tôi mới chứng kiến rõ hơn kết quả tác thành, đào tạo, dù dắt của Ông,... nói nghe dễ mích lòng, nhưng nếu không phải là **Ông Minh Tâm, có lẽ nhờ học được phần lớn công hạnh, tài hoa từ Bổn sư Y chỉ là Đức Đệ Tử Tăng Thống, thì dễ có ai đủ sức hy sinh, vô ngại vị tha** [là Niết bàn, chư gì?] để lập nên, và dù dắt được một Giáo Hội mẫu mực trên mọi mặt so với khắp hải ngoại như vậy ??? [chỉ có một chuyện hơi châm... hơn Giáo Hội Úc Châu -- đã tự lấy tên GHPGVNTN từ 1987, lúc CS mạnh tay ám hại Ông Trí Thủ, nhưng chưa xử tử quý Thầy Sỹ - Thát, và lúc quý Ông Huyền Quang - Quảng Độ đang còn nhẫn nhục ở tù để thách đố chướng duyên, do lưỡng hoàn cảnh, chưa ai nhắc nhớ gì chuyện phục hoạt Giáo Hội; khỏi CS chưa có hiện tượng sê sup đổ 2-3 năm sau đó, là chuyện Giáo Hội Âu Châu

phục hoạt danh xưng Giáo Hội quê nhà, tự lấy tên là GHPGVNTN Âu châu từ 1990, sau Úc châu 3 năm...].

Ai người ta cũng lập cái Giáo Hội cho mình, cho Thầy trò với nhau, nên dễ thuận hòa đậm ám; chỉ có Ông Minh Tâm, vắng lời VHĐ kêu gọi, từ Nhật qua Paris 1972, có ai cần trở giây đâu, bậc tôn túc bậc Thầy và đàn anh của Ông, cùng đến Pháp thời trước/sau quanh gần thời điểm 4/1975, như chư Trưởng lão Tâm Châu, Huyền Vi, Nhất Hạnh, Thiên Định, Trung Quán, Chơn Thường, Minh Lễ, Thiên Châu v.v..., ai cũng lo lập Giáo Hội "**riêng**" [có gì sai đâu ?? thi cũng như Ông Thiện Nghị ở Canada, Phước Huệ ở Úc v.v... vậy thôi, mỗi Ngài có đại nguyện riêng này, hễ miễn là tu chánh đạo, truyền bá được chánh pháp, thi không ai trách gì được], chỉ có Ông Minh Tâm là chịu thương chịu khó, không phải tông phái mình, bốn đạo mình, đệ tử mình, không phải chùa mình, mà vẫn lặn lội đâu sông cuối biển, chỉ để lập Giáo Hội "**chung**"...

Nhưng hy vọng, Ông là vị cha "**chung**", lần này... "**lão phu biệt tha hương**"... sẽ có rất nhiều người cảm trọng ân đức Ngài... không có những nhọc nhằn tiên khởi Ông Minh Tâm đơn độc hứng chịu hết, thì làm sao chúng ta có ánh sáng Phật Pháp của GHTN lan tận Bắc Âu [**Na Uy, Thụy Điển, Phần Lan, Đan Mạch, Hòa Lan, Trung Âu [Bỉ, Anh, Thụy Sĩ,...]**, rồi Đông Âu [**Tiệp, Ba Lan, Nga,...**], lầm nơi, chỉ vài chục người, mà Ông vẫn phải nhiều năm, nhiều chục năm liên tục, tốn biết bao công sức để đến tận nơi gầy dựng, sao cho nơi nào, thành phố nào, tỉnh nào, nước nào cũng có được Hội, được Chùa... dù cho sau đó, họ có... bỏ Ông mà đi theo... hướng khác, ôn cũng không phiền hà gì !?!? ôi ! Thật là đại nguyện...

Và hẳn nhiên là với Pháp, noi trung tâm Âu châu, từ đầu thế kỷ XX đã có người Việt từ thuộc địa Đông Dương đến đây để kiếm sống, để ăn học, để làm chính trị... cứu nước có, phản quốc có...; để trốn bỏ quê hương có, GHTN quê nhà, mới 1970 đã nghĩ chuyện lập cơ sở ở hải ngoại, thì Pháp là nơi đầu tiên VHĐ nghĩ tới... hàng Tôn túc, bậc Thầy, bậc đàn anh đều tụ về Pháp, nhưng rồi các Ngài với quá nhiều khó khăn, chướng ngại, đã âm thầm gầy dựng mẫu hình GH gọn nhẹ, dễ kiểm soát hơn, chỉ mỗi Ông Minh Tâm là... chịu âm thầm gầy dựng một loại hình GH kết liên, 40 năm qua [biết bao nước chảy qua cầu, bao thế hệ chư Tăng đồng thời với Ngài đã hoàn tục, vợ ám con yên], chỉ riêng Ông Minh Tâm là một

mình chịu đựng mọi thương khó, gần 40 năm ròng rã lo nối kết 3-4 thế hệ Tăng Ni mới cũ, đến từ khắp 3 miền Nam Trung Bắc, kẻ ty nạn người vượt biên, hay du lịch và đoàn tụ, kẻ Nam tông, Bắc phái, người Khất sĩ, Nguyên thủy, đủ tông đủ phái để gầy lên một loại hình GH không có giáo quyền, không có ân đức, không uy quyền, y như cái GH tội nghiệp của chúng ta ở quê nhà thời 1964-1981... [ai xây thì cứ hết sức mà xây, còn ai thích phá thì cũng cứ tận tâm mà phá !!] biết ngàn nào gay go hơn, khó khăn hơn và Ông Minh Tâm ở Paris, có vẻ là vị Trưởng tử Như Lai duy nhất sẵn lòng chịu cảnh đắng cay hơn người để dựng một cái GH chung, ai bước vô bước ra lúc nào cũng được, chê khen, xây-phá lúc nào cũng được, chứ không phải một GH giữa Thầy trò với nhau, đầy ân tình, đạo nghĩa...

Cho nên, suốt 40 năm, Ông Minh Tâm đậm đàm xẻ chia công sức, tài bời, khích lệ, để gầy dựng vài chục ngôi chùa, vài chục hội Phật Giáo cho gần 20 quốc gia, dành mọi ưu tiên, ưu ái cho huynh đệ đến sau, nhưng có ai tri ân cũng tốt, có ai bội bạc cũng không buôn, ai cũng đón đốc hỗ trợ cho họ được mau xong, chỉ riêng ngôi chùa của mình, là vẫn chậm chạp từ từ, đến 2013, Ông vẫn xây chưa xong Khánh Anh...

Nhin quanh, khắp hải ngoại, mấy ai có được tấm lòng như vậy không ???

Hòa Thượng Thích Quảng Ba

THỢ BÁT QUAN TRAI

(20g ngày thứ sáu thợ giới, 19g ngày thứ bảy xả giới)

- Mỗi tháng 1 lần **HUÂN TU TỊNH ĐỘ**

(tụng kinh Thủy Sám...niệm Phật hoặc tụng trọn bộ kinh Pháp Hoa từ 9h sáng thứ bảy đến 18h chiều)

Chương Trình

Thợ Bát Quan Trai

và Huân Tu Tịnh Độ

tại **Chùa Khánh Anh**

Thứ bảy : **28/12/13 Huân Tu**

Thứ sáu : **10/01/14 Thợ Bát**

Thứ bảy : **25/01/14 Huân Tu**

Thứ bảy : **08/02/14 Huân Tu**

Thứ sáu : **21/02/14 Thợ Bát**

Thứ bảy : **08/03/14 Huân Tu**

Thứ sáu : **28/03/14 Thợ Bát**

Thứ bảy : **12/04/14 Huân Tu**

Thứ sáu : **25/04/14 Thợ Bát**

Thứ bảy : **10/05/14 Huân Tu**

Thứ sáu : **23/05/14 Thợ Bát**

Tùy theo Phật sự, chương trình có thể thay đổi, xin liên lạc về chùa trước để xác định lại ngày Huân tu hoặc Thợ bát.